

14 – ROOB DOON

- Cali Mudir Sida caadadu ay tahay oo maalinkan oo kale laysugu imman jiray oo la falanqayn jiray, dhaqanka iyo arrimaha aan u leenahay hiddo, af soomaali iyo waxkastaaba lagu kaydin jiray, odayaashaasu ay ka dhiganayeen keydka soomaaliyeed sida loo keydiyo hawshoodu ahayd.
- Maantay mawduucaynu waxaa weeye roob doon, oo ka mid ah dhaqan marna diini ah, marna annagu aanu u adeegsano diini ahaan iyo ummad ahaanba waa markii loo yaabo oo roob la waayo oo umadaha iyo xayawaankuba, iyo beerta iyo saracuba ay u baahdaan, arrimahaas waxaa falanqeeynaya odayaashii sida caadadu ahayd midba hadalkiisa aad ka maqli doontaan iyo codkiisa, aan ku hormariyo Fiqi Buraale, habka suu u socdana aniga aan u wadaayo. Fiqi Buraale aan ku hormarsiinayaa ee ku soo dhawow.
- Fiqi Buraale Waa tahay, hora sida aad u sheegtay jalle Caliyow ee roob doonku waa wax mar yimaada, waana wax dhaqan iyo hiddaba loo leeyahay waxayna ka mid tahay baryada llaahay la baryo qodob ka mid ah weeye maxaa yeelay had iyo goor baryada llaahay way furan tahay, baryo oo had iyo goor loo baahan yahay in llaahay la baryo yaa xilliyaal isbedelaan, xilliyaasha oo isbedela oo hadba wixii yimaada ee adage aadanaha markaa meeshaa deggan yahay ee islaamka ihi ay ka yaabaan ayeey qodob ka mid ah uu yahay rob doonku. Tartiib marka la yiraahda war tacluuf bay ina haysta oo cudur baa soo galay beelaha oo xoolihii wey xunyihii ee halla duceysto; baryada llaahay bay ka mid tahay, laakiin roob doon maaha. Roob doontu waxaa weeye wakhti adkaaday oo abaari dhacday oo xoolihii oon iyo kul iyo cunto la'aan ay isugu yimaadeen oo kuwii coloosha ku siday oo ay dhiciyeen oo marka la yiraahdo geeli waa cabaad dheereeyay, geel bil metel gugii rimay ama dayrtii rimay oo la yiraahdo waa cabaad dheereeyay oo cabaad dheereyntaasu ay ka keentay kulka jira ay ilmaha ka soo qubtay, idihii iyo naylihii waxay dhaleenna ay saas u kala dhaqaaqueen reer iyo caruurtiisa ay u kala dhaqaaqueen, dhadhama la waayay, caws qoyan la waayey, hadduu Eebbe idmaayo ceelashii dawreen, yaa la yiraahdaa waryaaya-heen roob doon aan akhrino, dhimanaye, markaasaa waxaa la yiraahdaa, waxaa la soo saaraa inta xayawaanka ah ee jilicsan: ariga, lo'da, geela; xayawaankaas oo dhanbaa la soo saaraa. Haweenka waxaa la yiraahdaa war gambada xoora oo teebaa raaliya ahoo, wixii raaliya ahow oo ninkooda haddii Alla idmaayo dad waa eray laga naxo aan oranin, ee wanaagsan waxaa la yiraahda; banaanka u soo baxa; banaanka u soo baxa oo xoora gambada oo llaah barigay ka mid tahay, roobdoontaasna, culimada dugsileyda ah ee wax loodhigo, culimada ay quraanka bartana inta la soo saaraa baa la yiraahdaa looxa saara madaxa, culimaduna markaasay qur'aankeenii iyo qodob ka mid ah illeyn diinteenii weeyee bey halkaas ka akhriyaan, markaas sida qaolibka ah, marka la akhriyaayo roob doon waa mar naf loo yaabay oo ay dhacday, sidi abuartii daba-dheertii oo kale

ama ka daran, maxaa yeelay mar haddii la waayo ay abaar xumi ay dhacdo wax waliba way soo galayaan; cudur baa soo galaya, gaajaa soo galaysa, oon baa soo galaya, wax waliba waa wax la isku habsaday, waa geed uun la isaga habaaday; soomaaliduna sida qaalibka ah dee waxay! Inkastoo wajijo badan ay kala leenahay ducadu oo wax fara badan ay leedahay, oo bil matal waxaynuu ka soo qaadi karnaa hadda waxaa jira xillii istaaqfruroow la yiraahdaa jira, roob-doon maaha, laakiin muxuu yahay? Waxaa weeye xillii loo bartay haddii xoolahaa la gowraco oo wax la akhriyo oo bannaanka loo baxo inkastoo istunka ku jiro cayaaro badanina ay ku jiraan, wax nooc gooni ahoo la bartay oo ah qodob gooni ah oo baryo Ilaahiya ah. Haddaba aniga roob-doon waxaan u aqaanaa sidaa, waxaase jira calaashaan mar la yiraahdaa hallayska ducaysto, waxaan roobdoon ahayn oo duco ah, oo la baryaayo la leeyahay Caafimaad Cimri dheer, barwaaqo nabad gelyo intaa iyo inkale la baryaayo, haddaba anigu roob doonta waxaan ku soo koobayaa saldhigga ugu weyn wa bannaan bax la banaan baxayo oo Ilaahay loo toobad keenay oo la leeyahay Ilaahow dembi baan galnaye aan tobaad keenno, si Ilaahay kulka kan iyo harraadkan iyo abaarta tan iyo waxakan dhacay si uu Ilaahay inooka saaro aan Ilaahay barinno, waa baryo Ilaahay; waa qodobadda lagu baryo Ilaahay mid ka mida, hase ahaatee taasi mar kastaaba ma joogtee, waa markay abaaridhacdo oo naf iyo xoolaba loo yaabo, aniguna intaasaan kaga baxaayaa waana mahadsantahay Cali.

- Cali Mudiir Mawduucaan aan maanta ka sheekaynayno, baabu shukri ah, ayuu ku meeyahay axkaamta oo la yiraahdo “baabul istisqaa” macnaheedu ay tahay dadku inuu dibadda u baxo, asagaa oo bulshadu intay ka koobantahay oo dhan ka kooban, halkaas oo Ilaahay lagu baryo, khudbooyin lagu akhriyo dadku Ilaahay uga toobad keenaan, meeshaasow culimadu ay dadku ku wacdiso, dembigii laga reebtoomo Ilaahay la baryo loo khushuuco, arrintaas oo fikhigu ow dhigaayo, markuu roobku yimaado nafsadeeda ayada nafsadeeda oo la leeyahay Ilaahayow na waraabi, Madhar oo khayr wada oo barwaaqo leh, roobkii iyo sidii la rabay ayaa la tilmaansanayaa, markuu yimaado nafsadeedana oow ka bato Ilaahayow gaararkeeyna yeel oo korkeena ha yeelin, arrimahaas ayaa lagu ducaystaa, dadkii lahaay ayaa ka hadal doona, ha u horreeyo Axmed Nuur, ku soo dhawoow.
- Axmed Nuur Horta marka hore anigu halla iiga raali ahaado, aniga waxaan ahay reer magaale oo badda iyo baan ahaye baddaan matalayaaye meesha waxaan u fadhiyaa badda, rag iga badiya oo aad iiga badiya ayaa jira, badda iyo reer magaaluhuna aalaaba roob doontu, waabay ku yartahay oo saas uma roob doonaan, laakiin waa ducaystaanoo waxyaalo kale oo lagu ducaysto ayaa jira, marka ducaysiga iyo Ilaahay barigu waa jiraan, hadduu mawduucu ahaan lahaa Ilaah bari, waxbaan ka sheegsheeg lahaa xagga badda. Laakiin haddaanu reer badeed nahay, ama reer magaale nahay wuxuu nagu yahay.

Haddaba inkastoo aan sheegnay reer magaale, haddana baadiyaha kuma fogi oo miyiga iyo reer magaalaha Soomaalida badideed wey isku xiran yihin oo ma kala maqna, ama dhaqanka miyiga ayaaba weyn, oo magaalada dhaqanka miyiga ayaaba haystabaa, aan hadlo horta aniga aragtidayda waxaa uu ahhaa, sida uu Fiqi Buraale sheegay robdoon loo abaabulaa, ee abaar riiqata ah oo sidii daba dheer ah oo kale dhacday ama low taag iyo labataag iyo saddex suuslay iyo abaaaro magacyadooda aynu maqli jirnay iyo middii la oran jiray agooso iyo waxyaabahaa, abaarahaas oo kale markay dhacaaninna waa la roob doonaayoo culimada ayaa la isgu yeeraa, qaabka loo roobdoonaana waxaa weeye: horta waxaa la sameeyaa baadiye haddii la joogo shir iyo dhowrtaa la sameeyaa oo waa la isugu yeeraa oo waa shir iyo dhowrtooy ayaa la yiraahdaa, shir iyo dhowrtahaa dhowr si ayaa loo qabtaa; oo mar shir iyo dhowrtahaa .. la dumaayaa la isugu yeeraa, mar ducaysi kalaa la isugu yeeraa, mar waxaa la isugu yeeraa shir iyo dhowrtahaa, ee waxaa la yiri xaajo ragi soo gashay baa la isugu yeraa, mar garqayb baa la isugu yeeraa, laakiin mararka abaartu jirto, shir iyo dhowrtaha haddii la sameeyo, waxaa la isugu yeeraa shir iyo dhowrto, haddii dhowrto jiroo xooluhu dhoowrto leeyihiin, geelii wax ka irmaan yihin baa xoogaa caano ihi baa meel isugu keenaayoo, meel baa la isugu soo baxaayoo, halkaasaa markaas waxaa lagu qabanqaabiyyaa; roobdoontii lagu qaban qaabiyyaa; magaalada marka la joogana bun iyo salool ayaa la sameeyaa oo la dubaa, bun iyo salool baa la yiraahdaayoo oo waa la dubaayoo niman baa magaalada la geliyaayoo waa bun iyo salooley! Waa Ilaah bariyeey, waa Ilaah bariyeey!, waxaasaa la yiraahdaa, nimanbaa suuqaa iyo magaaladada dhex wareega, oo haddee magaalada waa meel weyne sidaa inta loo dhex maraa baa la isugu yeeraa. Markii dadkii isugu yimaadaabaa roob doontii la isfarayoo waxaa la yiraahdaa war roob doon beynu u baahanyahay aan roob doon gallo; labadaa dariiqo yaa horta lagu abaabulaayo, abaabuulkeedu ku dhacaa, dadka roob doonta samaynayaa waxaa horta marka ugu horeeya culimaa la xulaa, marka culimada la xulaabaa waxaa la yiraahdaa gorta go'aan gaara oo waxaad ku gartaan qaabkeynu roobdoonta u samayn doonno, culimadaasaa go'aan gaadhoo mar arbacuun bay dadka faraanoo, mar tabxaar la wada dhigay bey dadka faraanoo, marba waxbay faraan, mar bannaan bax bey dadka faraan.

Waxaa kaloo la sameeyaa oo tan labaadoo, tallaabada labaad waxay tahayarda quraanta, oo ardada yaryarka ah oo dugsiileyda ah ayaa oo ardada yaryarka ah ee aan dembiga lahayn oo masaakiinta ah ayaa soo baxa la yiraahdaayoo aan qaangaarka ahaynoo loo malaynin in dembi ka dhacayoo Ilaahay ducadoodu aqbalaayo la rajaynayo ayaa waxaa la yiraahdaa baxa idinka iyo macallinkiinuba baxa oo magaalada ka baxa oo degmada ka baxa oo wareega oo waxaad samaysaaniin roob doon, ee roobdoona, markay roobdoonayaaniin qu'aan wey akhriyaan oo aayad qu'aan bey akhriyaanoo waxay yiraahdaan "Fa-qultu istaqfuruu Rabakum innahu kaana qafaaran" ayeey akhriyaan sida uu Cali Mudiirba sheegay, Fiqa oo kaleeto, Fiqa ayeey daas dhan oo waxaa la

yiraahdaa baabu-istsqaa, baa la yiraahda waxay kaloo akhriyaaniin heeso aan moodaayey inay yiraahdaaniin, waxaa ka mid ah: "roobow riglow kaalay, riya darariyow kaalay; roobow riglow kaalay, riya daririyyow kaalay, cisaan cirtow kaalay-ceesaan curshow kaalay" heeso noocas ah "ceesaamo .." marka heesaha noocaas oo kale ah sidii kii hadda oo kale, haddaba war u sug aniga qaybtaydaan qaadanaya ee, waxaynu .. ma leh, waxaa weeye caraatankii oo kale, intaynaan ka bixin shaygaas waadna igu soo celin doontaane heesaha hallayga qabto.

Fiqi Buraale

Waxa weeye, horta waa magaranyasaa caruurnimadii wixii la soo maray oo dhan weynu wada xusuusnahay, lamaba illaawaba, halkaasaa anna waxaan ka xusuustaa sida aad adigu u tiri, anigo tixraacaya waxay yiraahdaan:

"Roobow ruglow kaalay
ceesaama giirgiiran
oo dhagax ku wada jooga
geesooga ka xumbeeya
ka xumbeeya ka xareedsha
roobow runlow kaalay"

Saasay yiraahdaanoo anigu ka xasuusnahay; waxaan u gudbinayaa Daahir Afqarshe oo isagana waa ku soo noqondoonaaye een Xaaji Max'ed Liibanaow heesahaas maxaad ka xasuusantahay , waan kuu soo mari doonaaye bal waan sii wadaayaa aniga, waxaa la yiri goortii wax lagu sheego ayaad wax xasuusataa, oo wax garataa baa la yiri, marka heeso noocas ahaa ardadu qaaddaa, wey wareegaan hadba docbaa loo ordaa xaggaa la tagaa, waa la xareediya, waakaa daayeerkha ruuxiisu iyo xoolahaba wey ka qayb galaan, daayeerkha ruuxiisu intuu baxaabuu xaraweeyaa oo xareediya oo roobdooniyyaa, oo bahalaha ruuxoodi waa gartaan, oo waxaan moodaayey dayeerku goortu arko dadkaasi waxaasi soo baxbaxaayo iyo isagana ruuxiisu wuxuu sameeyaa wax la yiraahdo xareedin ayuu sameeyaa wuu wareegaa oo hadba doc buu u ordaa qayliyaa oo boodboodaa oo dhirta fufululaa, markaana daayeerkii waxaa la yiraahdaa, daayerkii waa xareedinaya oo roobdoon buu ruuxiisu aqrisanayaa yeey yiraahdaaniin, waa wax yaab leh.

Waa dabeeecad wax walba ay ku tusinayo "Cimrigaaga oo jira geel dhalaayana wey ku tusisaa" buu yiri, waa kow! Marka ardada yar yarka ee noocas ah waagaanu ahayn baanu qaadi jirnay waxaasaanu ma aragtay la wareegnaa, waana kaa, kow; waxaa kaleeto oo jira raaliyada dumarka, raaliyada haweenkana waa la soocaa, oo waxaa la yiraahdaa ee culimadu waxay falaaniin, waxaa la yiri dadkii waa tan la qaybsaday oo culimadii baa dadkii hoggaaminaysa oo roobdoontii iyadaa hoggaaminaysa oo Xaaji Max'ed Liibaan baa inaka la jooga oo inoo sharaxaya, oo aniguse waa sii leextukaaleysanayaa, amase waa sii halaqa jalaqsanayaa, kow, raaliyada haweenka ayaa la soocayaa oo la yiraahdaa war yaa raaliyo haween ahoo ninkeeda raaliyad u ah ama hadda raaliya

ku yaboohday, markaasaa mid yiraaha naaguhu waa xagga ... yaan weligeed raggeed u gacan dhaafin, haa! Yaan waxaan yeelin, wax waynkaas yaa Alla baraka ku riday, yaa raaliya ah, markaasaa haweenka qarkood sare kacaan, haweenkaa isu sharaxay raalinimada oo raaliyonimo isu sharaxay ayaa ayagana gooni la geeya, iyagana haweenkaa waxaa la yiraahdaa war idinkuna haweenka gala oo haweenka bal u taga oo ducaysta oo ragguba waa kan halkaa roobdoonta iyo shir iyo dhowrtada ah oo bun iyo salool ah. Haddii magaalo yahaye xaggaa u baxaye dhinacaa u baxaye, idinka haweenka gaar u baxa oo ducaysta oo Ilaah ka baqa oo iswaaniya oo is wacdiya oo idinkana dhinaciina ka roobdoonta ka akhri halkaasaa magaciisa roobdoonta qaarkoodii u baxaysaa, haweenkaa la xulay oo raaliyada ku yaboohay oo qaarkood culimada yihiin oo xagga diinta wax ka garanayaanoo ayaa hogamiya, haweenka iyaguna dhinac kaley u baxaanoo waxaad arkaysaa marka ee raggii oo dhinacaas roob doon ku akhrinayaayoo haweenkii oo dhinacaa ku akhrinaaya. Haweenku mar beyba ka badiyaan iyaga oo ka sii tira badiyaan oo iyagana dhinacooda haddii shan maalmood ama lix maalmood ama toddoba ama saddex toddobaad ka dhigaanba oo badiyaan oo iayagu waa naga raxmad badiyaan oo wey naga naxriis badan yihiin oo wey naga jecelyihiiin ma aragtya xarafka iyo roobka da'a iyo barwaaqada dhacada iyo nabad gelyada haweenka aad bey u jecelyihiiinoo wey isku taxluujiyan. Waxaa kaleetoo oo jira oo iyagana halkaa la sameeyaa oo jira bannaan bax weyn oo maalin maalmaha ka mid ah la baxo, maalin maalmaha ka mid ah banaan bax la sameeyo ayaa jira oo sidaas Fiqi Buraale sheegayey ku waafaqsanahay, oo wixii waxaa la soo akhriya maalin maalmaha ka mid ah la soo wada baxaya. Markaasaa haweenka raaliyada ah waxaa la yiraahdaa masarta xoora, tuura masaraha goonay u baxaayaan haweenku oo ragga raacimahayaan, markaasaa masarta la xoorayaa, markaasaa Ilaah la baryayaa, sacabadaa kor loo qaadayaa: Ilaahow roob, Ilaahow roob! Ilaahow raxmad, Ilaahow raxmad, waxaasaa la akhriyaa. Horta aniga roobdoonka intaan ka aqaano inkastaan reer magaale ahay oo aan magaalo ku koray oo magaalo ku dhashay laakiin aan wax ka leextukaaleystay oo odyaal la fadhi aan ahaa jiray oo odyaasha aan dhegaysan jiray warkooda ee marna miyiga aan tagi jiray baadiyahaas ku lug lahaayoo ayaan aan geelii jir ahaa iyo ayaamo aan ee ari jir ahaa oo riya nuug ahaa ee gabar baa heestayoo waxay tiri: "riya nuug ragga uma ekee ... ku leeyahay". Marka ayan aan rugagga ... ku leh aan ahaan jirayoo, laakiin kuray aan ahaayoo mudda badani ka soo wareegtayoo, soddomeeyo sano ka soo wareegtay waxaan intii aan maqlay intaasay ahayd. Haddana Cali Mudiir baan ku celinayaa.

Cali Mudiir

Meesh annagoo ka sii wadayna waxyalka la isfaro waxaa ka mid ah; dadka inuu toobad keeno, in sadaqada la baxasho, in lays masaamaxo, in madaalintii iyo wixii la iska qaaday booli ah la isu cesho waxyaba badan ayaa culimadu ay fulshaan. Haddaba arimahaas oo sheekh Max'ed oo asagu hoggaamin jiray aqoon iyo

da'na u leh, aan ku wareejiyo isagoo mahadsan.

Sh. M. L.

"Bismilaahi Raxmaani Raxiim". Cali Mudiirow sidaas aad u sheegtay roob doontu waa badan tahay, qolo la arkaaba, meeshii ay joogto yey haya' nidaam ah oy ku roobdoonto mid u aqaaniin ayaa jirta, laakiin mbda' bilkuliyaahu waa sidii roobkaasu Ilaahay reer ku siin lahaa baryihu. Niman waxay yeelaan mareer walax la yiraaho bey isugu yimaadaan, mareer, mareerkaasi waa ryo dadka gabalkiisii Ilaahay ku qasirayoo intaa iyo intaa waaqdhaacin ah haddii la gowraco, maalinka hebla ahna la gowraco, Ilaahay waa na waraabinaya, dad ku riyooda muggaasaa dadka gabalkiis ryo u yaqaan gobalna maraar ay u yaqaaniin, siddii la arki jiray haddii sidaa la yeelo, ryo badan oo lagu guulaysto ii Ilaahay wax ku siiya oo ummadaas la doonto yaa iska jira. Waaqdhaacinkaas, waxay caado ka dhigteen dadku, waaqdhaacinka la qaadihayoo oo la gowricijayo dadkii la arko lagama qaado, nin xalaal miirato ahi yey ka qaadaan, xoolo xalaalana waa ku qasisaanoo, xaaraan xoolo ay galeena kuma labayaan roobka kuma doonaan. Ninka ducayhaayana waa nin gooniyahoo takooran oo la yiraahdo ninkaas wuxuu ku tumcanyahay ducada. Marka la birayhaayana birta magu birayhaayi iyo ninka biraynaayo roobdoonta ah, Max'edna waa legdaa Max'uudna wa bireyhaa, middida ay ku bireynayaan daabkeedu waa inuu geed noqdaa ay yiraahdaan; culimadaad yey ku kacaan.

Isla markaas roobka haddow daaho oo xilligii la heli jiray la waayo, waaqdhaacinka kama aallaane dadku waa u noqonoqdaan, waaqdhaacinkaas la bireynayo dadku waxay yiraahdaan waa in ceesaamo cad-cad laga dhigtaa, waa tiro isdheer in ay ahaadaan. Ducada haddii la ducaynayo nin lahow doono, nin lahow doono ay yiraahdaan, waa in ninkii ducadas ama curadka u ahaa laysleeyahay ninkaasu waataqiyoo Ilaahay xaraggiisow la xiriiraa, ninba ninkow ka taqwa roon yahay ama uu ka cilmi roon yahay ama uu ka curadsanyahay ayuu la doontaa. Waxaan qisa ku maqlay dadka laga soo guurayo qoloba qolo ka guursay Berbera iyo beledka Nayroobi intii ka dhexeysa dayr lagama aqoon jirin oo daytu kama di'i jirin. Dadkii joogay oo Soomaali ahaa .. kabilka bil roob la'aan kuma noolaan karnee aan Ilaahay barino, ummaddii waxaa la yiri haddee aan Ilaahay barino e ayaan waaqdhaaciisii ka qaadanaa, dadku waa is dhex mari jireene waa is yaqaannaa, ama dhegtuu isku yaqaanoo, ama dhayuhuu isku yaqqaannaa eh, waxaa la yiri waaqdhaacinka maanta ku Alla baryeyno, hala soo sheego, ninkii laga qaadan lahaa meel uu uga sibcado oo dadka u dhexeysa yaa ijtimaacii laga qaadan dhigay, waxaa la yiri meeshaas aan isugu immaadno, waaqdhaacidi ninkii baa laga qaaday, ninkii haddii laga qaaday, haddana waxaa la yiri, yaa noo duceeya, haddana waxaa la isku raacay ninkii hebel, waa duceeyay, haddii laysku waafaqay oo ninkaasna laga qaaday, ninkaasuna duceeyay ninkii duceeyay wuxuu yiri, baan maqlay oo qiso igu soo gaartay, Ilaahayow ka bil ka bil, roobkii ahaa oo naga raagay waan ku dhibtoonee, maanta waxa aan kaa baryeynaa waxkastaba noola ekeeye inaadan noo deyrin. Meeshiibaa Ilaahay

roob ka di'iyay, roobkii deyr baa loo bixiyay; Ilaahow hanoo deyrin, dayr baa loo bixiyay. Dadku waxay ku maahmaahdaan; gu'na xilliyow ku da'aa dayruna Alla bari qolaba qoladii ka Alla bari badan tahay deyrtu inay ka heli ogyihii naa la ogaaday. Ha noo deyrintii yaa magaca dayreed ku yimid, saasaa dadku yiraahdiin; intii ka dambeysa xilligaas lixda bilood ahoo gu' ah, iyo midkaas lixda bilood ahoo deyr ah aa sidii looga kala roon yahay u di'i jiray oo ka bil ka bil, cirku kama dhisnaan jirin, dhulkaas dadkaasu saas isugu towfiiqay ku Alla barya. Alla bariga ilmaha quraanka dhigta oo qalin madowga la yiraahdo, qalin madowna waa la yiraahdaa. Aftax laga farxiyo oo la yiraahdo waa la idiin aftaxaaya, roob doontay ka mid tahay, looxa madaxa la saarihayo oo berigaas oo dhan soo wareegihayaan ooy qibladu u aadi hayaan .. koofur waaye mar aadihayaan, qorrax ka soo baxna mar aadihayaan, qorrax dhacna mar aadihayaan oo meel dhexe ay isugu immaani hayaan, ka gadaalna nin la arkaba dugsigay ka timid ay aadayso ayagoo loox maduxu u saaran yahay, ayey waxay akhriyaan "aqultu istaqfuruu Rabbakum, innahu kaana qafaaraan, yursilu samaa'a calaykum midraaran" labadaas aayadood oo kaltan ah bey akhriyaan. Markaasaa sida badan waxaa la arki jiray oy caado ahaan jirtay sidaas haddii loo roob doono, looxdaasoo qoyan oo soo mayrantay oo cirku soo mayray aa sida badan dugsigii ku soo noqon jireen ilmuu, Ilaahay waraab samada inuu ka keeno. Cirdooxaa ma akhriyay mid yiraahiin, cir dooxa waxaa waaye geedahaan garaska iyo ah, yeysugtay mug la fulaan, duudkiisa asaa niman yaqaanaa, ay suuratu huud akhriyaan nimankaasu huud bey akhriyaanoo saasay yeeleen. Hadday roob la'aantu darraato oo abaar ay keento nimanka culimada ah oo khawaasta yaqaana; anigu waxaan joogay seben toddobo goor oo gu' iyo dayr ah beledkaas aan markooba laga helin, meeshaasaan anigu wakhtigaas aan joogaa, shiikhii oo wakhtigaas meesha ka shiikh ahaa oo shiikh Max'ed Cali maye ahaa yaa khilaawo galay, niman ragana waa galshay, khilaawadii wuxuu yiri; abaarta tani reer ka fuqi mayso Ilaahay baryadiisa in lagu ilxaaxo maahe, Ilaahay baryadiisa hallagu noqnoqdo, ragbaa la soocay culimo ah, shiikhii wuxuu amar ku bixiyay toddoba saac iyo sideeda intii ka dhexeyda oo ku sinnan oo cawa hore aysan ku jirin dadka intow soo jeedo, dhagax badda halaga keeno oo yar yar, in halkii dhagaxba aayad iyo hal duco lagu akhriyaa, aayaddu waxay ahayd nimankii akhriyaan ku jiray aniga oo loo soocay. "Waa huwa-ladii yanzilu li-Ciisaa min bacdi maa qanadhu, wa yarjuu raxmatuhu, fahuwal waliyul xamiidu." Aayaddii oo saas ah iyo ducaddii oo ah: "Allahuma laaturid bilaadaka bi dunuubi cibaadika, walaakin bi raxmatika shaamila, aatinaa biqaysan, mubiitan, hanii'an." Sidaas ayadoo gacantana loogu hayo laguna akhraayo, yaa meel gooni ah lagu ridaayaa, kii la akhriyay meeshaasaa lagu ridaayaa, sidii talo la afuuufayo yaa sidaas loogu akhraaya, hal maroogsina markay noqoto, intaahaa kun unbay noqotaa, cawadaasaa duul loo dhiibay adiga ma ogid, meel la geeyana ma ogid, iyadoo la dheelmo yaa meel la ogyahay yaa lagu shubaa oo dhaahir ah. Subaxii dambe sheekhu kitaab buu akhrin jiray inya soo fadhiistow "Bismillaahi

Raxmaani Raxiimi" saddex goor buu yiraa waana aamusaa, cirku saxaab ma leh, wuxuu yiri saakay kitaab akhris ma jiree haddaan ka gaarayno aan kala onkor doonanno, waa la isdhugtay, masjiddu raxma masjid la yiraahdo oo haatan Marka ku yaala oo badda xeebteeda ah yuu kitaabka ku akhrinayaa, kolba qiyaas haddii aan qiyaaso, gurigaas ku yaalla isgoyska, ama masaajidkaas Jamacadda ah oo isbahaysiga, hadaan qiyaaso guriga iyo masaajidka intay isu jiraan kama un dheera hadduusan ka yararn; sheekhii duubkiisii iyo aguuggiisii gurigii ka sokow ku qoyay. Dhowr iyo toban sarood yaa roobkaasu dumiyay dadna waa ku dhintay, toddoba cawo oo isku xiga iyo toddoba maalmood ow da'ayey. Saas oo roob doon ah oo abaaru intay dadkii ramatay saas lagu roobdoono iyo dadkaas khawaasta llaahay siiyay oo khilaawda galeen, saas ay ku akhriyeen, la jooge wakhtigaas jooge ayaan anigu ahaa, llaahay amarkiisay ku yimaadeen laakiin dadkii dadaalka lahaa, sifooinkaasay ku kici jireen. Waxed garanayaa waagi aan madaxa ku qaadi jirnay looxa, ilmihiiku qaadi jirayna waan ku jiray aniga (Mowlaana mowlaana ... samac ducaacanaa, xurmati dhaaha, laa taqdhac yaddaana) uu na dhihi jiray macallinkii noo diray iyo shiikhii muggaas meeshaas joogay ay na fari jireen (kunta yaa mowlaana risaqqaan raxmaanan, xanaanan mannaanan, fa arxamnaa yaa mowlaana, abwacnaa burhaanan, warsuqnaa iimmaanan, ... iiq aman, xaqan yaa mowlaana). Saas ... ayey ku akhrin jireen isla markaas sida ay kutubbaduba ay sheegayaan ... maqaalin in la iska noqo, oo ummadu bannaanka u baxdo oo is casilo oo marada bidixda laga surto garbasaarta .. bidixda loo garbasaarto oo dulli oo intii saah aad iska muujiso oo tadowac iyo towbana ay afkaaga ka muuqayso yaa meeshaas kujirta, sida badan duulkii sidaa yeela llaahay waa ku guuleeyaa oo barwaquku siin jiray, raxmadu waa soo degdegi jirtay, sameecana waa lahaan jirtay; maxaa yeelay ninkii gabyaaga ahaa, wuxuu yiri "Roob aan saacad lahayn, ... gaajo ma reebo". Gaajada shan bey leedahay roobka haddowsan saacad lahayn xayawaanku kuma cayilo, dadkuna kuma nacfi helo, dhulkuna tammaartu kama soo dhalato, waxaana u sabab ah dadku waxay dhihi jireen maahmaahyada waa si gooni ah :irmaan aan dararin, .. aan curan, abuur aan dhalan, saddexduba iid aan sadaqa lahayn ay ka kacaan, iidaha ummadda laga farxiyo oo saddaqada laga bixiyo, haddii umaddu saddaqadaas iska dayso oo ka wahsato ama la fududysto amase dadkuba yasan la dhacsanaynilaa bidco jameeca ahaa ku jirtee, saddaqada saas ah looma dadaalo, haddii aan loo dadaalin oo saddaqadaas laga deysto oo ijtimaaacaas wixii la isu iman jiray ay martidu ka qaddooyo dadka lucufada ihi ducadoodi mustijaabada ahayd waa la maqan yihii yoonkaas ducada mustijaabada tahayna haddaan dhulka loo ducayn oo xoolaha loo ducayn, haddee si lagu gaargaarsadaa waa waxaan dhalan karin, hadday cibra ku arkeenoo abuurkii dhalan diiday, oo irmaankii darari diiday wedinkiina curan diiday. Maahmaahay ka dhigeenoo waxay yireen: abuur aan dhalan, oo muggii la abuuray muggiisa kale iska gaaraysaa muxuuba ku dhashaa haddaan cirku ku di'in, badarka meeshiisow isaga jiraayaa; iyo irmaan aan dararin

oo intii jiilaalku ahaay canihisa uusan ka badnayn, iyo wayl aan curan, saddexduba ciid aan sadaqo lahayn bey ka kacaan. Roobdoontu dadka saasay ugu dadaali jireen, waana ku gargaarsan jireen, ooku liibaani jireen, waana ku gargaarsan jiray. Dadka cawaanka ahu oo bilcaamaha u badan, ... roobdoon la yiraahday ayagu leeyihiin oo la isu yimaado ijtimaa ahoo geed ay leeyihiin ay isugu tagaan: "Alla roonow roobey, roob nasiyeeen roobey" saas ayagoo roobkii sargooyana uga dhigaayo roobkii heesaayana oo shirihaya, yay ayaga, yaa meeshii, qolaba meeshii joogto waxbey u yaqaaniine saasaa dadka gabalkiis ow oran jiray. Marxabba! Isla markaas haddii ow roobkaas da'o, oo llaahay dadka siiyo, anigu hayjad ah, sanad abaar ah oo dadku isku dhix guuray, yaan dadkii guuray dhix galay, anoo geed meel laga dhisay degmadii aan la soo degay deggan kuttubo quraana iska dhiganaya oo iska fadhiya laakiin naqraacii dadka soo degaan raacay ku jira, yaa nin oday oo dhallin ah xikmalis ah oo xigma leh, yaa geedkii soo fadhiistay oo yiri: "Mahaan adigu hataan ka hor ma imaanin, adoogaana anaa oge ma ow imaanin, hadalkiisii ma doonayne kitaabkeygii yaan iska dhigtay". Nin hore oo aw-Cali la dhihi jiray, dadka caamadaahuna ninkaas wax la tusi jiray, mug waxay dhihi jireen ninkaasu waa qumay, mugna waxay dhihi jireen qaybyamow (kaahin) leeyahay, awliyada magaceeda dadkii hore ma uusan aqoon jirin, ninkii oo wax laga taboo la yiraahdo ninkaas waxbow kasaa. Qaybyamow leeyahay oo yacnii waa loo khabraa, mugna waxay yiraahen, waryaadha waa qumay ninkaasu. Waxgaradkii ow sheegay yow qumay ku noqday, wadaadkaasu qaybyamow leeyahay yaa la dhihi jiray, ow la jiray, illaa ninku arkay, anigana haddaan ninkii warkiisii daba galay illaa awal baan ogaaye. Nin qoomankii hore ah oo ka tirsanow ahaa. Waxow ahaa ninkaasi nin hakiisii ahaa geela la tegay qashay oo col la tegay, hashii geelii ay caawa la hoyatayba dhukaan baa ku dhaca, waddaaddaa la doonay oo waxaa la yiri: "wadaadyahow amaraa nagu degayoo kaalay noo khalawey", wadaadkii khalaawu galay, oo carradaas hoose ee Nugaal, Nugaalaana si fiican cilmiga looga yihiinay, oo khilaawada nimanka culimada ihi ay cilmiga ka qaadan jireen. War nimanyahow hasha aad ka sheegaydaan ninkii laga soo qaaday oon xala arkay haddaan hashiisa loo celin xoolaad sheegaydiine dadkaas wax ka hari maayaan. Haddee see ku yeelnaa dhulka waa colaad laysma mari karo, wadaadka wuxuu yiri ninkaan xalay arkay, haddii loo dhawaaqo waa nin maqlaaya ninkii geeliisa ay ku jirtay lana ogaayoo ninka Aw Cali Faaraxaa la yiraahaa, war Aw Caliyow dadku waa kii lahaa waa dhego waddoonyahaye hashaada naga soo doono, dooxadaas galduur meel la yiraahdo, oo ceelkaas Ceelbuur barigiisa iyo Harar-dheere inta ka dhexaysa ah asagoo deggan oo ido waabsanaya, oo wiilku yiraah hebel hebel, kaalay; waa u yimid, waa u yimid; war ratiga ii soo qabo oo biyana ii saar, xaggaad aadysaa aa la yiri, hashaydi yaa Nugaal la iigala ciyay buu yiri, sow u socday yow gurigii tegay, waxow yiri; hashaan doonayey, sow taan col ahaynoo kaa dhacnay aa la yiri, hashaan doonayey, sow taan col ahaynoo kaa dhacnay aa la yiri, hasha maxaad ka soo jerisay? Allaah! Ow yiri Allaah;

aasow sow dudunta sintu fuushay aad tiri maaha Aw-Caliyow waa dhega waddoonyahayaa lagu lahaaye hashaada soo doono, hadda ma iidinka tagaa wixii idii qabsada adaa arkiye? Muggaasaa inta la soo qabtay, hashaada wado Aw-Cali; Ninkaasow ahaa ninku, ninkaasow la jiri jiray ninkaanu, wuxuu yiri Aw-Caliyaan waxaan ka maqlay; muggaasaan inta kitaabkii aalay ku yiri maxaad ka maqashay Aw-Cali? Waxow yiri; waxaan ka maqlay Aw-Cali, haddii abaari dhacdo oo ummaddu isku dhex guurto intaan oodda naqla goyn dhul badanna la abuurin aa ummadda waaqdhaacin calooleed loo gowraca, maxaa loola jeedaa ow ku yiri, aan ku iri; waxaa loola jedaa how yiri, caanuhu meel aan muuqnay ku jiraan, xubbiguna meela aan muuqnay ku jiraa, midka xoolaha iyo midka kale, biyuhu meel aan muuqnay ku jirtaa, maha aan muuqn waa qalbiga haddaan dadka loo fayoobeen waxa aan la abuurina waaqdhaacin fayoobida caloolida dadka loo gowraca, maxaa ka ba'aaya ow ku yiri, aan iri; woxow yiri waxaa ka ba'aaya yiri, ooddii calool xuma looga gooyo iyo lunkii calool xuma lagu abuuro midna laguma tanaado, sababtaasaa loo yiri, how yiri. Mugaasaan dhigay taariikhdi berigii, kob guudkeed wixii ii saar ow yiri odagu below ahaa, Max'uud Jaamac aa la dhihi jiray, kob guudkeed wax ii saar, waa tan ciddu ay isku soo dhex guurtaye, haddaan sidaas la yeelin. Wiil dhashay intow ka tabaraa isku hoos goor hadday ka aallaan sidan Aw Cali ka maqlay yow yiri, saddex iyo labaatan sano sanadii ka ahayd aa qolo la arkaaba dadku isku soo dhex guuray, oo meeshoodii degaan aa u horreysay, 23kaas isku dhex guurayeen. Dadku saasow roobdoonta iyo fayoobida caloosha ah iyo waaqdhaacinka, intaba ugu fasiri jireen, fayoobina waa ku fekeri jireen, waaqdhaacinka waa ka fekeri jireen, ninka ducayhaaya waa ka fekeri jireen, meesha lagu Alla baryihayo waa ka fekeri jireen. Marka ay yimaadiina istaaqfurow ..., istaaqfurula, istaaqfurulaa, iyagoo leh aan xusuusta. Waa meesha ninku ka leeyahay ... isugula jiraa ee sideen llaahay u qatalnaa haahey, waxay bi'iyeen waa ogyihiiine saan llaahay u qatalnaa, istaaqfurulaa saaka ma saasaa loola danleeyahay, nimaa yiri reer miyi ah. Haatan istiqfaartuna saasay ahayd, roobdoontuna saasay ahayd. Qolo la arkaabana si bey u yaqaaniin, waxaasay oo isku raacsanaan jray dadku xoolaha lagu Alla baryayo xolo la hubo inay ahaadaan, ninka laga qaadaayina nin la hubo inow ahaado, ninka ducayhaayana nin la hubo inow ahaadaa, wakhtigaasna ummadda joogtaa ay isu calool furtaa ay ictiqaadsan yihiin haddaan intaas la helin in Alla barigooda waxba ka ansaxayn, bal rag kalaa iiga danbeeyhaayoo ee si kaloo loo maaxdaaba Caliyow waan kugu soo naqaye intaasaan hadda ani xasuustaa.

Cali Mudiir

Bal haddee Sheekh Abuuna ku soo dhawoow waxaad noo hayso.

Sh. Abuu

Waa mahadsantahay horta Caliyow, mawduuca maanta aan ka hadlayno oo roob doonka ihi, roob doonta haddii aan wax ka taabto, dhinacaan beeraaleyda, ama koonfurta ha ahaato, roob doonka waa raggii hore siduu u sheegay, soomaali kolley iyadoo isku mid ka tahay, dhaqanaa iska jira, dhaqnka aan aqaan roob

doonka, hora waa bannaankaa la baxaa, waxaa la fadhiisanayaan banaanka, ee banaankaa loo baxaa, banaanka intiin loo bixin; gobtaa soo aruuraayaan, gobta waxaa la yiraahdaa duqowda, ninkii magaaladaas u madax ahaay, iyaa amar bixinaa culimadii yaa isu yeeraa, culimadii yaa tashaysa, markaas naadiyaa la sameeynaa, waa la naadinaa waxaa la dhahaa duqowdii iyo culimadi, iyo yar iyo weyn nin iyo naag iyo ilmaha kulli banaanka hala soo baxo yoon fulaan naadis baa la suubinaaya, nin baa u baxaya magaalada waa la naadinaa oo buun haysto. Markii amar soo baxo oo ninkaas naadinaayo ninkaasaa buunka soo qaadanaa aa la amraa, habeenkii isagaa wareegaaya, waxaa dhahaa; naadida waxay tahay oo buunka aan u haytaa, awaxaa afkiis ka hadlaa, liibaanow nabadjelya aa jirta, waxaad ogaataan maalin fulaan saacaaddaas bannaanka loo soo baxaa, culimadii amarkooda waaye, ninka madaxa oo beledka ka madax ahaay iyo culimada amarkooda waaye iyo duqowdii, duq iyo doob naag iyo nin, dhal iyo dhidahaw, hala soo baxo, yoon fulaan wakhtigaas ayaa ku naadiyaa, liibaanoow nabab gelyo, markaas haddii la wada maqlo maalintii haddii la gaaro wakhtigii aw asagu sheegi qofka naadiyay buunaa haddana yeerinaa, maalintaas banaankaa loo soo baxaa ilmaha iyo naagaha dad maloo dhaafayo, culimadii bannaankaa la tagaa beeraha waa la isu tilmaamaa, beerahaas oo la tagaayo, dhinacii oo la tagaayo waa la isu tilmaamaa, meeshaa la fadhiisanaa banaanka aa xoolihii lagu qalaa, xoolo oo aan xaaraan ahayn oo saafi ee nin waliba wixii baxsan karo oo ku darsan karo aa laga qaadaa. [...]aa ducaynaysaa, afar qofood aa la bixinaa, oo kala gedisan magacooda aa yacnii la doorahaa, culimada aa laga doorahaa, waxaa la dhahaa duceeya, nin baa qattamaa ducada ka dib, markii la ducaysto oo cambuuladii la cuno bunkii la cuno, oo soortii la cuno hilibkii la cuno, waxaan arki jiray aniga ahaan aan ka soo gaaray, goob joog aan ka ahaay iyadoo meeshi la taagan yahay in roobkii yimaado, aniga markaa aan u dhaaran karaa oo meeshii la joogo isla markiina roobkii meesha ku soo hooro, iyadoo di'haayo isla meeshii ay xeeriyaashii buuxsamaan, anigaa goob joog u ahaa oo soo arki jiray, roobdoonkii casar waxaa loo aaddamaa, qiblaa loo aaddamaa, marki la ducaysahaayo quraanka markii la fadhiisto oo qimada la akhriyo ee ama afartan khidmaa la akhriyaa, ama toddoba khidmaa la akhriyaa oo quraanka ah, yaasimo oo soocan baa la akhriyaa, markii oo la ducaysto afka oo qibla la aadiyo la joogsado joog baa lagu ducaynaa markii la dhameeyo salaaxa la jooga, ama beeraha la joogaa, culimadii markii la dhameeyo cuntadii markii la cunaayay, waxaa la arkaa Ilaahay qaddarrraa oo aan arki jiray, iyadoo aan cirkii caad lahayn ee hugaan aan niraahnnaa anaga, hugaan aan lahayn aad soo joogsanaysaa isla mar ahaan waa roobkii inow yimaadada la arki jiray, Ilaahay dad soo warabiyo, beerihii dhan roobkii yacni roobdoonkii, roobdoonka saasaa lagu roob dooni jiray, roobdoonka saasaa la dhihi jiray oo caadadiisu ahayd roob doon, waxaana jirtaa ilmaha yaryar, haddii intiin banaanka la bixin, ilmaha yaryarna waa la diraa, waxay dhahaayaan ilmaha yaryar lama Imay isu qabsahaayaan, saddex saddex, maro aa afarta gees lagu

qabsahaa, magaalada wareegaayaan roob doon baan rabnay guragaana tagaayaan waxaa laga soo siinaya galley, guriganay tagaayaan waxaa laga soo siinaa digir, waa wareegaayaan waxaan rabnaa arrey waxaan rabnaa roobdoon aan tuugaynaa roobdoon, ilmaha gaar ahaan ay u wareegaayaan, bannaankay baxaayaan dheri ay qaadhaayaan ay karsanaayaan gaar ahaan ilmaha yaryarka ah naftirkooda roobdoonaayaan, waa maridaayaan. Roobdoonka saas ayaan annaga u naqaan, marmar dugsileydene waa la wadaa, looxaa madaxa soo saarayaan, haddii aad iyo aad yacnii loo dhibtoodo, ee dugsiileyda soo baxaayaan looxa yaa madaxa soo saaraan, bannaankaa la geynayaa iyakana. Marka roob doonka saasaa adduunku aan u bixi jirnay, soomalida caadi dhinacaan koonfur ay u ahayd, ay hadda u tahay, weli qaar kidibbaa lagu soo aadiyey li soo noqday waxaa la arki jiray iyadoo saas waa tii hore aan idiin sheegay oo roobkii Ilaahay aasna siiyay. Haddana roobdoontii mawduuca aan ku darihaayo yacnii intaanaan ku gaabsahaa ee warkii Caliyow waad ku mahadsantahay aad igu wareejisay, ama aan kuu soo dhiibo ee salaam calaykum waraxmatulaahii wa barakaatu'hu.

Cali Mudiir

Anigu waxaan xusuustaa iyada oo guga aad u da'o, xagaagu uu soconaayo dhowr bilood, roobku uu shaqo iyo waxna aan la aadi karaynin, roobku joogto yahay cawo iyo maalin, haddana dhibaato owna garsiinaynin dadka iyo dalka, guryaa dumay iyo biyaa qaaday iyo mashaakilna uuna jirin ayaan waxaan xasuustaa iyadoo ahddaa haddii wax yar roob yimaado, magaalada oo dhan khataray galaysaa, laarmi buu noqonaayaa soomaalinimadii laga tagay, dhaqankii fiicnaayoo aan lahayn laga tagay wax kastaaba laga tagay, xaasidnimo edeb darro, cadowtinimo, xumaan, iska dambeyn la'aan, istixgelin la'aan, shaqo la'aan, dembiyoo dhan, hadda haddii roob yar yimaado magaalada oo dhami waa allaarmi, waxaan arki jirnay iyadoo roob badani yimaado dhibaatana aan la arkeynin, bal taas hora ma jiri jirtay, bal Axmed Nuuw aan kugu soo wareejiyo oo heesaska M-suurka ahaa iyo heesaska kaloo loo baahanyahay bal ku soo dhawoow.

Axmed Nuur

Anigu midhaa hadalkeyga waan qaataay laakiin waxaan xasuustay hees aan u arkay inuu lagama maarmaan uu yahay, markii uu Xaaji Maxmed hees uu akhrinaayey ama ka sheekeynayey yaan hees xasuustay. Kow, waxaa weeye waxaa heesku hees aanu wada naqaan, haddaan qaldanay hallaygu daro oo aan isku biirbiirino, walow aan isu arkaayo inaan anigu dadka ugu dhallinyarahay meesha fadhida, marka waxaa nefka ugu dambeeyaa aan ku jirnay qaadi jirnay. Kow, Allow roone roobey, Raxmaanow Raxiimey. Allow roone roobey, reer wanaaje roobey, riya dararshe roobey. Allow ararta roobey, Allow aaga roobey, Allow roone roobey, Raxmaanow Raxiimow. Ardadii daasha Rooney, ummulo guuto roobey, arooskii qashay roobay, Allow roone roobey, Raxmaanow Raxiimow, Allow roone roobey, riyihii gooste roobey, biyihii gooste roobey, lo'dii oontey roobey, geelii ololye roobey, Allow roone roobey, Raxmaanow Raxiimow, Allow roone roobay. Waxaan

heesaha noocaas ah ay aan markaas ardada ahayn oo yaryarayn ee nala bari jiray, markaasaanu luuqyada reegi jirnayo aanu qaadi jirnay, marka heestaas ayaan soo xusuustay, marka anigu hadalkii miiro kuma lihi, heeskaan keliyuhuu ahaa hadalkeygu.

Cali Mudiir	Een Sheekh Abuu baa waxaa soo xusuustay heesaskii lagu roobdooni jiray amba ma'shuuraadka ah.
Sh. Abuu	Haa wax aan illobay aan ku daro ee aan ku xusuusiyo Axmedow waad mahadsantahay, markii aan yaryarayn heestii ooo roob doonka ilmaha loo diri jiray. Oon ku jiri jirnay, waxay ahaayeen markii saas marada loo qabsado oo afarta gees lagu qabsado oo soo wareegeen oo roobdoonkii ilmaha u baxeen waxaa la yiri ee: Aluundooy aluundooy Ay lidey Shariifow, Aluundoy aluundoy Ay lidey Shariifow, Allowow Raxmaanow, Raxiimow roob niin sheen, Allowow Raxmaanow, Raxiimow roob niin sheen, Aluundoy aluundoy, Ay lidey Shariifow. Saasaan ku roobdooni jirnay, yacni ciyal yaryarkii roobdoonkoodi ay ku wareegayaan magaalada, taasaan ku darsahaayi, waad mahadsantahay Caliyow.
Cali Mudiir	Haa, Maansuuraadkaas ... Waa hadal ma aragtay ixtiraam leh, kelimu ixtiraam "respect" waaye, een Salaad ku soo dhawow.
Salaad	Mahadsanid Caliyow. Horta aniga hadalkii meel baa ka hadlay xagga aftahan ninmadana nin iga aftahansan baa ka hadlay. Marka bal uun waxyaalo iska badhaq badhaq ah yaan aniga xoogaa barbaarihayaa; markaa roobdoontu waa fara badan tahay, marka roobdoon la yiraahdo waa fara badan tahay xaggaa waxaa jira xigmadaas waqooyiga ah sidaad ogtihii, nin baa wuxuu yiraahdaa faal baan dhigayoo, faalkaas sidaas iyo sidaas baan ku arkayoo saas halla yeelo, mid baa wuxuu yiraahdaa waa riyooday, islaan baa waxay tiraahdaa dhiin la yiraahdo dhiin baan maryameeyay, waxaasaan ka soo arkay, intaas kulli horta ducaa loo maraa, oo mid walba waxbaa lagu aadshaa, waa intaa . . . Mid waa weyntahay Ilaah baa weynoo shir baa la qabtaayoo waxaa la yiraahdaa roob doon baa la akhrinayaa, afar beri ama shan beri yaa la isugu yimaadaa, ardada yar yarka ah inta la qaato oo qaarka hore, shaati looma yeelo, oo shaatiyada laga qaado yaa madaxa waxaa loo saaraa looxyaha, markaasay waxay yiraahdaan: "Allow roone roobey, Allow roone roobey, regaan roobe rooney" waxaas yey halkaas la maraan, intii kale waxba ka daba geli mahaye illeyn Axmed Nuur baa hortey yiriye, intii kale daba geli an mahayo ayeey yiraahdeen. Marka marna waa roob doontaas oo ay ragga waaweyn iyo culimada iyo ma kacaan, naagaha iyo ragga haddana iskuma darmadaanoo, naagaha xaggaas hadde meel walba waa si gambo qaado ii lama yiraahdo oo meel gaar ah bey roobdoontu ku qabtaanoo, muxuu ahaa soodad gaar ah bey la baxaanoo meel gaar ah yey ayaguna joogaan oo roob doonta, ninkaan yiraahda faal baan dhigay, wuxuu yiraahdaa faalka ama xoolaha hala qaluu yiraahdaa ama intaasoo

qur'aan ah hala akhriyuu yiraahdaa, ama saas wax haloo tacbaar baa la yiraahdaa, waxaas halagu tacbaartuu yiraahdaa waa la yeelaa la iskuma qilaaf oo waa la yeelaa, waxaan qof nool dilba ahayn; mid waa midka kutubka, oo saas iyo saas hala yeelo waa la yeelaa; nin waa ninka riyada oo waxaasaan ku riyoodaye, wa low kaana ay jirto, mar mar uu yiraahdo intaasoo xanuun ah baan arkaye qur'aan oo caynkaasoo caynkaasa oo caddadaas halaga akhristo; oo muxuu ahaa baryada llaahay meel walba waa furantahay oo baryada iyadoo iska tira badan tahay, waa jidhaa.

Waxaa kale oo jidhay anigaani waxaan taagnaa, maalin abaar xuunayaadoo ah yaa meel yar waxaa galay xoogaa roob ah, markaasaa waxaa la yiri, meesha la yiraahdo leb cad halaysugu tago, meeshi yaa la yimid ninkii baa wuxuu yiri, dad lagu siyaaraahaayo iyo roob doontaan akhriyayno, xoolahaas bireeyaa, neeg waxbiyaa yey jirin, Allaaba igu ogee waa u joogay, waan qaawanaa qayd xun baan qaadan jiray. Neef laguma bireyn, waa lagu bireeyay xoolihii markii la bireeyay, waa laba saas camal ama waa hal saac camal, nin waxaa la yiri ahdo ninkaan wuxuu u baahan yahay la yiraahdo iyo afarta saac markay tahay cirkii meel walbaa isaga yimid; hilibkii wax kariyaa la waayey, horta annagu ciyaal yaryar baanu ahayne, waa baaba'nay, ciyalkeygii oo roobkii baa kici waayey, markii dambe waxaa xigtay iyadoon hilibkii afka la saarin in geedo hoostooda oo waaweyn lala tegay yaa jiray, baryada horta waagii hore dadka saalaxa ah saasaan loogu qaban jirin roobdoontana saasaa soomaaliida ahayd, marka midkaas ilmaha iyo loo saaro madaxa waa tan hore u soo sheegnay, sidaasay muxuu ahaa ee: Raxiimow Ilaahow, Allow roone roobey, sayma aan raagay roobey; waxaasay tirin jireen oo oran jireen. Ninna waa ninkaasoo falaashowga ah, ninka waa ninkaas qur'aanka mid wax islaanta oo tiraahda wabaan maryameeynayaa, tobankaas nooc yaa qofba wax uga sheegi jiray; oo hal nooc keliya maaha oo midbaa wuxuu leeyahay; aniga waa riyoodey; waana la aqbali jiray, ninbaa wuxuu leeyahay faal baan dhigay soomaalidu waa iska yeeli jidhayoo Ilaahayna waa u aqbali jiray, ninbaa wuxuu oran jiray een waxaassaa ishaara la igu tusay, ishaaraa la yiraahdaa, waxaa la oran jiray waa runtiisoo waa la aqbali jiray. Walow kaana xattaa ay jidho meel ama meesha dee beledweyno kale la yiraah Shiikh hebel baa saas yiri. Ayadana waa loo isticmaali jiray, Ilaahay waa u aqbali jiray. Anigu hebel haddii roobdoontii haddii raggii iga aftahansanaayo ee qabay ama xagga diiniya baa... . Waxay yiraahdaan...

Fiqi Buraale

Waa tahay, horta waxaa la yiri wax waliba waa fara ku hayn, hasa ahaatee marka nin yiraahdo, waxaa laga yaabaa inaad wax soo xusuusato. waxaan ugu noqonayaa roob doontii xaggeeddi culimo waa la soocay, oo abaar xun ay dhacay, waxay yiraahdeen afarta goor oo xilliyaasha kala duwan ah hala duceeyo, afartaa goor waxay yiraahdeen markeynu kheerka doonayno, afar goor oo roob doon ah waa inay ahaadaan, laakiin afartaa goor wakhtigeen ka dhigaynaa baa la yiri. waxaa la yiri labada cirgaduudood markay qorraxdu dhacdo oo shaacaasu sii muuqdo, iyo marka qorraxdu soo baxayso oo shaacaasu soo muuqdo, laba cir guduud baa la

yiraahdaa. waxaa la yiri marka kale ee la ducynayaa waa maxay? Waxaa la yiri lixda saac ee habeen nimo markay daqiiqad dhaafsto, ducadu ha noqoto. Waa kow, marka ducadaas marka saddex goor la duceeyay waa khayr baa la yiraahdaa. Waxaynu markaa khatimaynaa roobku markuu noo da'o maxaa yeelay marka cirku da'aayo samadii baa furan baa la yiraahdaa. Marka ducadu afrataa goor saddexdaas u horreysa iyo markuu roobku inoo da'o aynu khattinno oo xoolaha aynu qalno. Intaas taa haddii aan ku dhaafso, caruurtu waa ayadee had iyo goor wax iska saayida ama roob doona la doonaayo ama hadalkaaga caruurtu ay iska saayida ama roob doona la doonaayo ama hadalkaaga caruurtu ay iska xasuusato oo waayeelka ka soo maqlay cashaan guriga jooga ee jibaadaaya, markaasaa caruurtu falaaddaa oo ay heeso ku falaadaan heesahaasay marka wixii loo baahan yahay ka yiraahda, waxaa la yiraahdaa bal horta inta carada cad ah, carada cad waxaa la yiraahdaa bil matal, lo'da waxaay ugu nugashahay xoolaha kale oo waa nugul baa la yiraahdaa bil matal, lo'da waa ugu nugushahay oo waa nugul baa la yiraahdaa, marka lo'da la isu saaro wey cabaddaa maac, maac; waxay iskula wareegaysaa, maacdeedaasu waxaa weeye waa oon iyo gaajo, ee wixii kalee caashaan fardo ha ahaadeen, ama dareemo ha ahaadeen, ama caruurtu leh, ama haweenka leh cashaan inta waxgaradka leh waa ka sii liitaan iyagun; markaasaa caruurtu waxay tiraahda:

Allow roone roobey	Allow roone roobey
Raxiimow Raxmaanow roobey	Riya darariye roobey
Reera gooye roobey	Allow riine roobey
Roob saac leh roobey	Roob nurar leh roobey
Raaxa badane roobey	Allow roone roobey
Allow roone roobey	Riya dararshe roobey.

Waxaas oo dhan bey caruurtu ay ... wey ku jiibeeyaan, markaasay waxay oranayaan; cashaan nin wuxuu yiri: "Alla roobe roobey", markaasay waa kala roganayaan, wey qaadayaan sidi kooras ahaan ayey uu qaadayaan, markaa nurka, markay waxaynayaan, cashaan saac. Waxaa la yiraahdaa, roob baa da' dhul guri cas ah buu ku da'aa, dhul guri qurmuu ku da'aa, saac ma yeesho, xoogaa yarood roobaa da'a, riyaha kuugu badiya, lo'daa kuugu badata, geelaa kuugu badiya, xoolihii baa markiiba naaxa, mid badan baa da'a, kaa badane da'aa hadduusan saac iyo nur lahayn faa'iido ma laha, marka markey leeyihiin roob saac leh roobey, markay leeyihiin roobkaas nurka leh, magaranaysaa Raxmaanow, Raxiimow roobey, rya dararshe roobey, rug wanaagshe roobey, rara qooye saac wanaaje roobey, roob nur leh roobey. Allow roone roobey, Raxmanow Raxiimow roobey. Saasay horta caruurtu oran jidhay. Duacduna waxaa la oran jiray marka saddexdaa goor la akhriyo, marka roobkaasu da'o yaa la samayn jiray tacdaad duco ah oo loo samayn jiray oo khatima, ma garanaysaa oo saddexdaa goor xoolaha la khatimaayo. Aniga intaas baan Axmed Nuurow ku soo dari lahaa. Marka .. kuma xeshaanwaxaa weeye haa roob kheyr leh, roob seyn leh, marka saymo roob leh roobey, haa

magaranaysaa samhariiro roobey, .. oooye roobey, haa! Rug wanaaje, rug wanaaje roobey, rara oooye roobey, raaxa badane roobey; magaranaysaa marka waa "R" ... haa! Sayma aan raagin roobey, magaranaysaa Allow roone roobey; bal Aw Daahirna waxaan u malaynayaar yarantii inuu wan uun xasuusan yahay, bal Aw Daahirow maxaad ku dari lahayd yaa?

Daahir
Afqarshe

Mahadsanid. Waa la dhameeyay roobdoonkii oo si walba waa looga warramay, marka waxaad mooddaa inaan waxba harin, waxaa jirtay ninba meesha uu ku barbaaro, ayuu yaqaanaa, caruurnimada heesteeda iyo culimadu siday u qabato een roob doonta u samaysa oo waxyaalihii caynkaasoo kale ahay annaga xaggayagii waxaa dhameeyay een u kaadiya hadda hadalka ma dheere, aniga intaan oran lahaa horta waxaa dhameeyay Fiqiburaale oo culimadii dhulkii joogijiray ee roobdoonta akhriyi jirtay oo marka sidaas oo kale loo dhibaatoodo een wanka la qalayo iyo baruurtiisa iyo shaaha iyo caanaha la soo ururiyay iyo dabadeed la oran jiray wakaa haa!, raggi lahaa amase saraca horeba la tuhmi jiray ee hawsha qabanayey, yaa sheegay horta sidii nidaamku ahay iyo sida caruurnimada heestu ahaan jirtay iyo wixii oo dhan horta isagaa dhameeyay. Intaan sheegi lahaa horta intasay ahayd. Marka haatan wax kale kuma dari karaayo oo waa ay dhamaatay, waxse jirta sidii unbaa khayr yaalaa, amase waxaa la arkaa meesha ducadu ku badantahay ee diinka barashadiisu ku badan tahay, ee diinak akhriskiisu ku badanyahay, ee cilmiga lagu baranayo, dhibaati weyni kama dhacdo, dhulka qarfaha weyn leh ee la illowsanayahay baa horta dhibaatadu ay u badantahay, markaasaan dabadeed lays xusuustaa, oo la yiraadu waryaadha oo dhibaatadu markay ruux waliba taabato, war sideen yeellaa? Dee Ilaah aan ku cararro oo Ilaah baryadiisii aan u soo noqonno, markaasaan dabadeed horta hawshatan la guda geli jiray, waxaan xasuusanhay in xoolaha la isku dari jiray oo marka laisku daro weysku qooqaan oo markay isku ololaan geelu oo lo'da caacdaa gurto oo arigu qawqamo isku ciyo oo waxaanad arkayso oo dhami roobdoon bay iyada qudheedu ka mid tahay, bahaahinkaa dhawaaqiisu, quraankaa meesha lagu dhiganayo sidii caruurtu looxa madaxa u saari jirtayna waa nidaam gooni ah, culimadu siday sare joog quraanka ugu akhriyi jirtayna ee maryaha u kala bedelan jirtayna ee xagga bidixda ugu hawlaaman jirtaye go'a xaggii hoose la saaray siin jiraye kan la huwan yahay ee waa nidaam gooni ah oo Ilaah lagu baryaa, sidaasaa horta dabadeedna ay culimadu u nidaam garaysaa, Alla bariga, haweenku waaba ka sii cajab badan yihiinoo sanadka adag meesha haweenkeedu wanaagsanyihiine beldaanta ah iyo waxaasa waa axadeysanaayaan baa la yiraahdaayoo waa inay axad walba haweenka kulmaan dabadeedna tan aad iyo aad inay ninkeeda baari u tahay lagu tuhmayo ayey jiidaan haweenku oo hebley jiideen baa la yiraahdaa; marka dambena far yarey ka xiraan, mar ay tiraahdo faryaraa I xiran, Ilaahayow anigu saasaa iyadana horta lagu sameeyaa. Caruurta yaryar ee haweenku xambaarsan yihiin waxa loo soo saaraa banaanka si Ilaahay ugu naxariisto khalqigiisa dad iyo

duunyaba ducadii iyo haddii Eebe xukmaayo qowlkiisii ku soconaysana loogu ducysto siyaabihii horta loo ducayn jiray ama uu nadaamku u socdaa ama ay soomalidu wax u baridaa, amase Ilaahay marka sidaas oo kale la sameeyo aan u qaban jirine deg deg Ilaahay wax u siin jiray, waxyaalahaasaa ka mida. Waa yahay, halka uu Sheekhu ka sheegay dayr, dad badan baa qaba horta in ay sidaa ahaan jirtay, waxaan kaloo u markhaati furayaa waxaa jirta haddeer magaalada Hargeysa la yiraahdo iyo hareeheeda waxaa ka da'a afartan cisho roob, halka aynu inagu ugu naqaanno xagaayada halkaana karan baa la yiraahdaa, iyadoo saas oo kaleeto u adkaaday baa afartan wadaad la fariisiyay ducay u fariisteen, afartan cishaa waxaa da'a roob, roob la yiraahdo karan, oo markaa ku magcaaban karaamo, oo ayaga gaar u ah. Waa yahay markaa waxay ku tusaysaa, meeshii Ilaahay baryadiisa lagu badiyo inaan baraka laga waayin. Waxaa jira sheekhaa la yiraahdo Sheekh Yuusuf Kawnayn, markaa ay karantu jirto Shiikhaasaa la siyaartaa oo si xoog leh reer Hargeysa u siyaartaan, oo ninkii faras lihi u yimaadaa u dabaal dega oo maal lagu qalaa, oo jimac Barkhadle la yiraahdaa oo sidii iideed oo akle ay u yimaadaan oo markaa barako ma waayaan; ninkii halkaa jooga oo reer miyi ahee ari leh waxaa shardi ah sanadkii walba inuu wan siyaara ah bixiyaa, baraarka u dhalanaya wan siyaaro ah baa ka qoran. Waa yahay, gugii marka ay tahay, ayey nimankaasu marra akhristaan, markaasaa waxaa la samaynayaa xeer go'an baa jira ninkii, qoyskii wuxuu bixinayaa galaan bariis ah iyo galaan subag ah, oo gugii la lulay iyo wan, culimadu waxay qaadanayaan arigaa la qalay oo dhan haraggiisii, yaa iyaga waa lacag, reerka ninkii ugu da' yaraa yaa qabiilka oo dhan saracooda aiduu ahaa ninkii ugu aabihii dhalashada dambeeyay jilibkaasi yaa loogu horreysiinayaa curadkii yaa lagu khatimaya, ninka curadka reerahaa oo dhan curadka aabihii u ahaan jiray oo ... kooda ah kaasaa laga khatimayaan, culimaduna markaasay khatimaysaa quraankana waa akhrinayaan, nimanka caynkaas ihi ninkastaba hakuu sheego weligood abaari ma taaban, si doontaba haloogu dhaba galoo, halla weydiyo laxdaas Shiikha laga siyaarto oo nadaamkaa sanad walba marrahaa ay akhrisanayaan gugii; weligood iyo waaqood abaari ma taaban, wixii daba dheer iyo dabadeedna balaayada adagi ee dhulkaa ka dhici jirtayna ma ayan taaban, sebenno tiro badanna ee abaari dhacdayna oo anigana aan garanayo oo aan dhulka ka shaqaynayeyna waan ogyahay. Markaa dabadeed nimaankaa karanta Alla siiyay ee karaamada ah ee looxda haysta looxdaa manaafacaadka ay ku qabanna haddaynu nahay soomali inteenka kale kuma qabano dee wanku waxba la inagama siisto iyaga tiro ninkii ay u dhashaa waa qani sanadkii ama laxda madida ah ee waayeeshay ee shilis ama warkaba ha ahaatee tiro uu iibiyoo sanadkii kama waayo, markaas dabadeed sanadkii walba horta waa inuu reerka daar ka dhisaa, waa inuu baayacmushtari weyn yahay, waa inuu intaa wananaa iibsnayaa, waa inaanu lacag waayin (iga daaya horta ma aragtay dhaqdhaqaqa iiley waan iloobayaal) nimankaasu horta siyaasaddaasaa gaar u ah, nimca gooni ah baa Ilaahay siiyay oo aynaan haysanin, soomaalideenna kale xagga

xoolaha wax la hubo weeye, siyaaradaa sheekhaana waa bixiyaan, iyagana intenna kale waa ka qoyan yihiin, xoolahooda xoolaha kale waa ka nafci badan yihiin, abaar jebisa iyaga kuma dhacdo, inala mid maaha gaar ahaan weeye roobkaas karanta ahna iyaga unbuu khaas u yahay ee intenna kale ma helno markaa roobkuna waa u gaar, idaha nacfigay ku qabaanna waaku gaar dabadeed siyaaday iyagu innaga haystaan, Hargeysa xagga shishe uma dhaafsiisna, haddaad Hargeysa haggeeda shishe u dhaafsto iduhu waa daba dhuuban yihiin oo sida idaha hawd jooga weeyaano naci caynkaasoo kale ah ma ayan laha xaggakan Burcana ma soo gaarsiisna, hawdka fog kuma samaysna, waa eeriyada shiikhaasu; marka iyagu waxay qabaan shiikhana in idahana isaga karaamo Ilaahay u siiyay oo iduhu xertiihii yiri nin walowba xero yaa dhulkaa caan ku ahaa yaa la haystaa, markaa dabadeed ragna inuu xero weyn ootay ragna isaga qaatay .. oo ragna aanu waxba samaysan qaar duni dhan iska wareegtay oo macnuhu u dhacay, oo nin waliba subaxii la arkay intuu ootay oo idaha goradda ahi ku jiraan oo Ilaahay iyaga u siiyay khaas ahaan, dabadeed idaha shiikhaasaa laga siyaartaayoo, nuskhaan malaha, nimcadaa goonida ah ayey ku qabaan, markaa waxay ku tusaysaa siduu sheekhu sheegayey meesha ay ku badato duco oo karaamo taalo oo Ilaahay goor walba lagu xusayo in ay tahay dabeed meel dhulka kale ka faa'iido badan, meesha nafteeda waxaa weeyaan dhogor sheekhu uu ku aasaan yahay, Dhogorow; waadi baa halkaa ka mara aan biya qabsan, barbarka kale waxaa ka mara waadi kale, oo biya yarоо dareeraya ayuu leeyahay sheekha meel uu ku dhow yahayna waa iska darsamaan lablooduba, dhogor waxaa loogu bixiyay waaguu Alif la kordhobey uu dadka barayey sheekhu ee uu meeshaasu dabadeedu xaruuntiisu ahayd ee ninka Bocor-Baciirna ay magaalo u ahayd meeshu ee laysugu yimid meesha, arigii ay ku qalanayeen illaa meeshii beeri ma jirtaye, dhogortiisi dadku qaadayeen yaa sida bacaadkan aynu imminka ka celinayno dhulka oo kale yaa dhogortii waxay ku noqotay dhirta hoosteediti ey buuxisay, dhogorna meeshii sida kula baxday, sidaa weeye, ka dambow meeshii waxay noqotay beled, sheekhii wuxuu noqday sheekh soomaali oo dhan macruuf ay u tahay, siyaaradiisii iyo sidii Ilaahay ma aragtay karaama u siiyay ka dambowna waa ay ku baraareen, dadkii Ilaahay ku ilhaamiyay dabadeed siyaaradiisaas iyo Alla barigii saas iyo ducadaas iyo xoolihii oo u batay iyo dadkii oo batay iyo colaad aan dhicin intaas erayadaas intaa ma aragtay een u dhow dhow oo dhan nimcadaa gaarka ah bay qabaan, sheekadaas waxay xoojinaysaa tii shiikhii markii hore oo inoo sheegayey ee ay yiraahdeen Ilaahay hanoo dayrin ee ay dayrtu ku timid ee meeshii Ilaahay laga baryaa aanay ka immaanin dhibaato meeshii dadka jooga uu is'ilaawo, weyaan horta meesha dhibaatadu taabanaysaa, ama markay roob doon iyo wax u fariisanayaan ay oranayaan war hebel yaa xoola xalaala ayaa la rabaa, waa meeshii uu booloigu ku battay ama haddii Eebbe xukumaayo marka ay barwaqaqo tahay la waayaa geelal tiro badanoo dabadeed la waayaa, hal caanaheeda laysaga bixiyo sakaatul bedenka, oo dhulkii geela la soo qaaday iyo booliga iyo

balaayada ay ka buuxaan; quraanka iyo culimada iyo magaranaysaa ee magaaloooyinkana ay ku yaryihii, horta dhulka dhibaatada ay sii badantahay waa kaa, dhulka roobku uu ku badan yahay oo khayrka ku badan yahayna waa dhulkaa loo soo toobanaya oo dabadeedna ay nicmadu imanaysaa, wixii waxay isugu immanayaan Alla bari uun meeshii llaahay xuskiisu uu ku badan yahayna khayr baa yaallaa, meeshii dabadeed xuskii llaahay yaallaana dhibaataa ka immanaysa markaas un baa dib loogu noqonayaa! Allaahda la gurayaa, dabadeed ay noqonaysaa caruurta hallaga kaadiyo, xoolaha hallaysku daro, wii'da ha gureen, yaa Allaahuda horta la guraa, in markaa llaahay u naxriisto addoomadiisa waa la ogyahayoo, waxbadan beynu ognahay oo aragnay markiiba dabadeed isagoo barwaqaqo degdega keenaayo, dabadeed nimco haa! Wakaa hadda, hadda sheekhii baan ku wareejinayaa.

Sh. Maxamed L. Shiiikh Daahorow sheekhaa Yuusufal Kawneen ah yaan qisadiisi wax yar oo aan maqlay yaan ka taabanayaa. Shiikhaasu berigow carrada soo galay oo uu ka soo degay xeebta, ummadda joogtay waa ka carartay, badda illaa waxaa ka imman jiray wax dadka dhiba, haddii dadkii qaxay umadaa nabi ninkii ahaa oo Cali ummad nabi dhalay iyo ilmihiiisii ma guurinoo ma qixin sidaan maqlay, jindi badanay ahaayeene inya wareegeenay cidda meel u muuqata iska degeenoo calamadooda mutteen, hadday calamadooda mutteenoo dadka wax dhacaaya iyo wax weeraraaya aan la arkin yey waxay haysteen oo xoola ahaa iyo wax weeraraaya aan la arkin yey waxay haysteen xoola ahaa iyo wixii ay heli kareen oo caano ahaa yay qaadeenoo ay u geeyeen, culimadii waxay yiraahdeen meesha waa ku yannahayoo dad yar baan nahay, dadkii haddii la idii maqlay shali inaad soo degteen badda ka soo degteen yey carareen, illaa badda wax na dhibaa ka iman jiraye, iduhu bari ma lahayn legna ma lahayn, idihii baridana aan lahayn leggana aan lahayn sheekhii baridana waa ka salaaxay leggana waa ka salaaxay. Leg iyo bari idaha meeshaan joogaa bartaan jooga sheekhaas berigow salaaxay yaa ugu horreeyay leg iyo bari. Haddii ay nasteen ooy subaxii guuriheyenbuu wuxuu yiri ummaddii aniga I baasaysatay oo iga qaxday owladooodii yaan owladaadii korsaaray, berigaa intii ka dambeyda, mawaalida nimankaas ka tagi diiday sababtaasay ku timid. Sheekh Yuusufal Kawnayn maxeeladiisu saasay ahayd iddaha baridooda iyo idaha leggooda saasay ku dhalatay, markaan dambe ee uu leeyahay xeryo ootana waa dhab, oo waa dadkii khawaasta ahaayoo ku haray. Ashraafna wuu ahaa oo ashraaf buu ahaa, wakhtigaasna .. yow ahaa iyo nin qudub ah oo qudbul fardi ah yuu ahaa. Qisa kale waxaan ku maqlay Sayid Cali fartiisii xaashi ay ku taaloo oo uu dhigay, yaa laga helaa meesha qabrigiisii uu ku yaaloo, taariikhda waa aan ururinayey yaa warkaan maqalnay, annagoo si aan ku helnaba in aan helna rabna yaa uu xoogaa meel naga gelgelayoo yow socodkii naga sii noqday, shiikha warkiisii yaan intaas kuu soo gelinaaho aan maqlay.

- Cali Mudiiir Bal hadda Dhega-weynow waxaad xusuusato adigana noogu buuxi.
- Dhegaweyne Horta anigu een Cali Mudiirow intii aan arkayey shimbiraha waan ka ta`wiilaad qaadanaa, waxaan roob u dhibtoonayna ma jiro; guuguulaha, galowga, shimbiraha geela, geela marmar buu intuu madaxa hoos u dhigo dhegaha helo yiraah waa dhoodinaya oo waan u ka ta`wiil qaadanna annagu, oo saa faruuryaha intuu u lalmiyo madaxa hoos dhigee dhegahana lulee la yiraah ar waa roodinaya geelii oo la yiraah, galowga intuu ku baafo oo smada ku baaba'o yuu isasoo daayaayoo wuuf! Suu u soo leeyahay buu mooji meeshu dhulku tagaa, waa roodinaya baa la yiraah, habeenkii marka cidu ku badato ee aan colaadi jirin, jir bay ka ooyaysaa baa la yiri oo fiintu jir bay ka ooyaysaa baa la yiraahdaa oo waa ka taawilaad qaadanna markay widhii-widhii, marka waa lagu maahmaahaayoo waxaa la yiraahdaa "fiintu jirka .. ka tegay ka ooyi mayse, ka soo socday ka ooyaysaa" baa la yiraahdaa, oo wax walba waa ku ta`wiilaad qaadanna, guuguuluhu markan Ismaacil Mire u gabyayoo uu leeyahay: "Haddaad guga u ooyayso kaliishi .. ka fuulayoo waa kan saa u qayliya, shibiraha waxaa jira shimbir kaloo tiraaha ugubi la yiraaha oo aanu annagu ugubi niraahno oo tiraaha: ugubi, odaga idaha uga lis; markaasaanu niraahnnaa wallee waa tan ugubidii cidoo gugii waa taagan yahay". Marka reer baadiyuhu caynkaa weeye, xoolaha iyo ugaadha iyo waxaan caqli aan lahayni ma jirto, ugaadha weydinkaan arkayoo roob hadduu meel ku da'o, cawl cawl ragga uga dheereeyee oo sahan lo'a oo ragguna xoolihiisu sahan u yahay cawlkiina sahan yahayoo cawshiisii sahan u yahay baa la arkay, oo jira, markaa taasi waa taa ragga iyo culimadana waxaan arki jiray in culimada aqal loo dhisaa, in aqalkaa la gelshaa la yiraah waa kalaaweynaya, in la yiraah iyaga halkaa lagu dhigayaayoo waxay cunaan oo xalaala la siiyaa in ay inbadan ku jiraan iyagu aqal gooni ah loo dhisayoo inta gelyay lagu hrjoogsadaa la yiri waa la jarrabayaa, ee mid iyo laba iyo waxaa haddii inya geed la saaro, geedkaa korkiisa diinka ku akhriyana, maalintaa oo la yiraahdo maanta geed baa la saaray oo geedkaa korkiisa ku akhriyanna waan arkay, caruurtan la xiraya ee halkan laga xirayaanna farta bidixda ahana waa la xiraa halkanna waa laga xiraa, naaguhu iyaga axadysi baa la yiraahdaayoo naagta ay jiidjiidayaan iyana waa Allahayow na soo furo, iyo waxaasay yiraahdaanoo iyo naagta waa ehelu janno yej jiidaan qorrx meel aan ahayna ma fadhiistaan, neefka xalaasha ah wax booli ah hilibkii iyo caaniihii midna la cuni maayee illeyn dadkani waa dad nafi hayaaye reer weynoo la ogyahay neefkiisa xalaasha ahoo neefkaasoo ama neefka dhalay la qalayaa, ama caanaha ka soo lisayaa, oo waxaasay ku isticmaalayaan Alaahayow farbey xiran, fartana waa faryara bidixdeeda, waa taa faryarada ah farta la xirayaa, Allahayow I soo furo, heestaana waan ku maqli jiray ama caruurta ama naagaha ragga ma aha, oo waa ku maqli jiray, cadaadii oo caado ahoo roob doonta ku akhristaan baa jira oo dhibaata ahoo xagna soolaali ka ahoo xagna cawaan ka ah oo ...

Waxaan arkay niman soomaali ahoo cawaan ahoo soomaalina ahoo, nimankaa soomaalida ah nin siddeetan markuu ugu yaryahay jira ama 90 ama 100 jiray, yaa markay saa nafta uga yaabaan isma gudaan guska jiidaan ugu horreysaa laga xiray caano biyo iyo bahal ay xoosa yiraahaanoo bahalkan xawsha ah ee khatarka ah ee ay cabbaanoo, waxaasaa lagu waalay, markaa guskiisa quraaradii ayuu caanaha ku shuban jirnay yuu la ekaanayaa oo afkana waa ka xiran yahay, adkeysan badanaa baan iri!, inbadan markuu sidaa ahaado oo geed buu saaran yahayoo, geed baa la saaray geedkaasaa waxaa lagu waraabinayaa meelay jooganba wey isurursanayaan, Ilaahay waxay yiraahdaan Waaqi, marka waxay oranayaan waaqay noo roobi! Geedka korkiisuu ka hadlayaa wuxuu oranayaan “I roobi, Waaqay inoo roobi”; wuxuu yiraahaba kulligood iyagoo roobdoonay baa maalintii markii dambe markuu dhoor casho saas uga xirnaa buu ku sii deynayaa, shaa, shaa! Markaasaa lays kululaynayaa kan dhulka lagu tumanayo sida axaska ... dadka lagu tuntaa bakhtiya, kan dhulka lagu tumanayo kan la dilay cadad ma leh, marka ... duul duulka ah ee la gaari waayo, waa ogaysaayoo habeenkii waa ducaysanayaan si aan roobkaasi arlada uga maariqinoo ugu da'in lama arag lar hadday taas sameeyaan, ... taasaa Ilaahay u maqlayaa waa caado, wixii waxaasu samaynayaa cirka in la maqlayaa loo sii deynayaa illeyn waa khalaqad Ilaahay leeyahee ku noolaysanaaya, markii intii annagu hadalka, haddii ma aragtay la dhamaysto haddii hadalka uu dhammaadaba oo imminka hadal laga hadlayaa uu dhammaado anaa haray looma yiraahdo ee mar hadduu dhammaaday waa laga haraa, dee intii aan ka garanayey oo aan ka soo gaaray waa kaa waa la iga wada horreeyoo anaa haraydii lama yiraahdadii baan ku beegmaye, ... kumaa gaaro.

Cali Mudiir

Qodobkaan maantay si fiican baa looga hadlay; roobdoonta ahaa, ee haddii wax aan xusuus ku daro; xaa ji Daahir iyo Xaaji Max'ed waxaa ka mid ahaa hadaladoodii; kolba meeshii niya wanaagsan iyo akhlaaq wanaagsan iyo sadaqo taalo ayaa khayrkuna yaallaa, waa run; waxaan xusuustaa lexdamaadkii wixii ka dambeeeyey seko la bixiyaa ma arki jirin, haddaan gefsanahayna waa lay celin karaa, sidii loo bixin jirayna uun looma baxsho, lacagtiina waa badatay oo waxaa weeye ninbaa wiigii milyaneera ku noqda, wiig toddobaad gudaheed ku noqda, wax la bixinaayo oo sadaqo ah iyo seko ma aragno. Laakiin waxaa lagu tartamaa xaaraanta iyo cadowtinimada iyo fisqiga iyo awood iyo jujuub iyo belo iyo baas, haddaa Ilaahay isagoo intaa u jeeda oo nagu arkaaya xaggow nooga keenayaa khayr; waa runtaa; waxaan isku caasinana maaha, wa ooddan shaydaan baa la wareegay reer miyi qori iska wata iyo awood ayaa la wareegay oo waxaan soo xusuustay (muluuku rucaaca) wax la yiraahdo “boqorradii reer miyiga” eh! Inta awoodda miyiga la wareegenba khayr la waa, waa ka baxay! Idinku waa ka baqaysaan hadalka laakiin anigu waan dhihi karaa.

Axmed Nuur

Fiqi buraalow waan kugu soo celinayaa xoogaa yar baan rabaa in aan xarrakeeyoo aan soo cesho, waxaa weeye ee sida Ciise ina yiri

ama mulaaxadihiisu markuu warka dhegaysanayey, waxa diin bey roobdoonteen u badanay. Marka inkastoo dhegaweyne meel ka taabtay caadooyinkeenu ku daray, waxa raggeenna kale waxaynu u badanay diinteenka islaamka iyo roobdoonteeda, istisqaaqa ayaan u badnayn, waxaa jira haddaba roob doon ka sii horreysay taas oo tii uu inoo sheegayey dhegaweyne ninka geedka koraya oo kaleeto ah, roobdoonta waxaa kaleeto oo galaya oo iyana roobdoon ah inkastoo waxyaalo badani ku jiraan istunka waa roob doon caadooyinkiisa iyo waxoo dhan isna waa roob doon nooc ah, dabshidku ruuxiisa waa roobdoon oo dabshidka iyo waxakan la akhriyayo “dab reer jiray iyo dabka yaa jiray; allow roone roobey” asaga ruuxiisu waa loo akhriyaayoo waa la ducaystaayoo usaga ruuxiisa ujeedadiisa ugu weyni waa roob doon iyo raxmad iyo barwaqaqo iyo noloshii weynayd oo dhan bey ku xiran tahay, marka waxaan u daaray hadda warka anigu Fiqi Buraale ayaan rabaa inuu halkaa ka tixqaado.

Fiqi Buraale

Een mahadsanid Axmed Nurow, horta arrimaha kan aynu ka hadlayno waa silsilad dheer oo isku xiran laakiin boqolaal weji leh, bal horta tii roob doonta aynu u noqonno iyada oo faracya badan ay yeelanaysa, tii culimadana waan geli doonna, oo ishaarooyinka lagu arko, marka la leeyahay waxaa la saaraa inta jilicsan ee xaaska ah ama cira caddada la leeyahay, waxaa ka soo dhex baxa naagaha laciifiyay qorraxda laga xajiyee, gambada laga xooro waxaa weeye naagtaa waa naag la hubsaday oo raaliya ah, qorrax baa la dhigaa waa la ceejinaayaa, waa haddii Eebbe idmaayo wax xillaa lagu samaynayaa; kaas waxaa weeye maaddaama uu qofka kan yahay qof llaahay u go'doomay oo ninkeeda raalli gelisay dhibaatana aan keenin in khayrkaa ay galabsatay llaahay uu wax ku siiyo oo llaahay soo furto.